

Вступ. Національна академія наук України у своїй структурі має 175 періодичних видань: загальноакадемічні журнали (4); журнали НАН України (83); збірники НАН України (40); журнали регіональних наукових центрів (5); журнали установ НАН України (22); збірники установ НАН України (21).

Взаємодію Президії НАН України, Відділень наук, установ-видавців, редакційних колегій, редакцій тощо з питань створення, реорганізації та припинення випуску періодичного видання; реєстрації періодичного видання; призначення головного редактора періодичного видання; формування і діяльності редакційної колегії періодичного видання; утворення редакції періодичного видання у якості структурного підрозділу установи-видавця періодичного видання; виконання зобов'язань установою-видавцем, у тому числі пов'язаних з представленням періодичного видання у мережі Інтернет; укладання ліцензійного договору між установою-видавцем періодичного видання і автором твору тощо регулює "Положення про періодичне видання Національної академії наук України".

Загальне керівництво діяльністю періодичних видань НАН України здійснює Науково-видавнича рада НАН України, завданнями якої є:

- координація видавничої діяльності НАН України та сприяння публікації монографій, збірників наукових праць та наукових журналів, що відображають досягнення та перспективи наукових досягнень в Україні;
- забезпечення разом з відділеннями наук та їх установами високого наукового рівня видань НАН України, усунення паралелізму та дублювання, підвищення міжнародного рейтингу академічних видань;
- сприяння пропаганді досягнень науки і техніки та поширенню наукових знань, зокрема розповсюдженню друкованих видань НАН України;
- методична й економічна підтримка видавничої діяльності наукових установ;
- науково-аналітична робота в галузі видавничої діяльності НАН України.

Науково-організаційна, координаційна та нормативна складові забезпечення періодичних видань сконструйовані відповідно до статуту НАН України. Формально маємо бездоганну систему розподілу повноважень і відповідальності між ключовими суб'єктами видавничої діяльності НАН України (Президія, відділення наук і установи-видавці НАН України; редакційні колегії та редакції періодичних видань, наукові керівники і відповідальні виконавці фундаментальних і прикладних досліджень тощо). За

цих умов періодичні видання однієї з найбільших в світі наукових корпорацій повинні мати значні конкурентні переваги.

Фактично стан справ виглядає не дуже оптимістичним. Більш-менш вагомі показники конкурентоспроможності мають буквально одиниці періодичних видань (оцінка українських фахових журналів за результатами виконання проекту ДФФД Ф15/2-2006 станом на 2006 р.).

Незадовільні показники конкурентоспроможності періодичних видань Академії є наслідками різноманітних чинників. Наприклад: 1 – конкурентоспроможність періодичних видань НАН України свідчить про конкурентоспроможність її результатів у відповідних галузях науки. Відтак, рівень результатів фундаментальних і прикладних досліджень безумовно відбивається на рівні конкурентоспроможності відповідних видань НАН України; 2 – в Академії питання самоокупності періодичного видання (головний показник конкурентоспроможності видання – попит на це видання, підтверджений передплатою цього видання науковими бібліотеками різної приналежності) не є головною ціллю установ-видавців і не є однією з головних умов існування видання. Утримання неконкурентоспроможного видання може бути вигідним для вирішення інших питань діяльності установ-видавців: підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації; атестація наукових кадрів тощо. До того ж ВАК України не виставляє до фахових періодичних видань України вимог, які стимулювали би досягнення цими виданнями показників конкурентоспроможності на світовому ринку; 3 – НАН України не має інфраструктур, які б дозволили перетворити численну сукупність академічних видань у ефективну корпоративну видавничу інфраструктуру, яка б системно забезпечила організаційні, кадрові, матеріальні, інформаційні, технологічні й інші переваги кожному окремому періодичному виданню.

Академічні видання існують відокремлено один від одного за принципами "натурального" господарства, що фактично унеможлиблює централізовані заходи з поліпшення цими виданнями показників конкурентоспроможності тощо.

Можуть бути використані різноманітні вихідні положення щодо чинників конкурентоспроможності періодичних видань НАН України:

- періодичні видання – складова видавничої діяльності НАН України;
- видавнича діяльність – складова всіх наукових публікацій, здійснюваних суб'єктами НАН України;
- наукові публікації у періодичних виданнях – невід'ємний елемент і засіб реалізації життєвого циклу кожної теми фундаментальних і прикладних досліджень НАН України;
- наукові публікації і видавнича діяльність – найважливіший формат представлення результатів кожної теми та кожної цільової програми і конкурсної тематики наукових досліджень НАН України;
- наукові публікації і видавнича діяльність – найбільш значущий спосіб представлення досягнень і потенціалу кожного суб'єкта НАН України;

наукових і керівних кадрів; наукових установ і наукових підрозділів у їх складах; Відділень і секції наук НАН України тощо;

- сукупність всіх наукових публікацій НАН України – найважливіша складова системи вироблених НАН України наукових знань та інноваційних пропозицій;
- періодичні видання НАН України як засіб представлення, обґрунтування та оцінки світовою науковою спільнотою актуальності, пріоритетів, досягнень і унікальності наукової діяльності НАН України – цілісної наукової корпорації тощо.

Проте, будь-які спроби керувати відповідними чинниками з метою поліпшення конкурентоспроможності періодичних видань вбачаються наперед безуспішними, оскільки система цих чинників є практично оптимізованою і в межах усталених внутрішніх і зовнішніх обставин, способів і засобів статутної діяльності НАН України стабільною.

Тому НАН України має привести свою статутну діяльність відповідно до масового використання в усьому світі сучасних інформаційних технологій й інформаційних просторів. Упровадження цих технологій і просторів передбачає докорінну зміну способів і засобів виконання всіх базових ділових процесів статутної діяльності НАН України та відкриває якісно нові перспективи і можливості поліпшувати конкурентоспроможність періодичних видань НАН України.

Концептуальні засади інформатизації. Періодичні видання Академії відіграють важливу роль в діяльності НАН України. Головне призначення зазначених видань – винести на розсуд споживачів результати наукових досліджень (світова наукова спільнота, навчальні заклади, суб'єкти прикладного застосування наукових знань тощо) і організувати якомога ширше фахове обговорення актуальних напрямів наукових досліджень, запропонованих ініціаторами цих видань. Ефективне функціонування цих розрізнених наразі видань є однією з принципових умов успішності розбудови в НАН України відповідних галузей науки.

Сучасні засоби інформатизації великих корпорацій відкривають шляхи до переходу відокремлених одне від одного періодичних видань у корпоративну систему періодичних видань НАН України. Зазначене перетворення може відбутися лише на підставі дотримання відповідних корпоративних вимог до окремого періодичного видання як елемента зазначеної корпоративної системи періодичних видань НАН України. Для зручності вимоги до типового періодичного видання у корпоративній системі періодичних видань НАН України назвемо "внутрішніми" вимогами до цієї корпоративної системи періодичних видань НАН України.

З іншого боку, періодичні видання НАН України є невід'ємною складовою діяльності Академії з питань наукових публікацій та видавничої діяльності. Інформатизація повинна дозволити перетворити багатопланову, але розрізнену діяльність з наукових публікацій та видавничої діяльності НАН України у функціонування відповідної корпоративної системи,

елементом якої повинна бути сама система періодичних академічних видань. Але корпоративна система періодичних видань НАН України повинна підкорятися вимогам до елемента корпоративної системи наукових публікацій та видавничої діяльності Академії. Для зручності зазначені вимоги пропонується назвати "зовнішніми" відносно системи періодичних видань НАН України.

Концепція інформатизації періодичних видань НАН України повинна дати відповіді на низку питань про ті системні зміни в діяльності суб'єктів періодичних видань (читачі періодичних видань, автори публікацій у виданнях, редакційні колеги і редакції видань, наукові експерти публікацій, наукові установи і відділення наук тощо), впровадження яких поліпшуватиме конкретні аспекти статутної діяльності НАН України.

"Зовнішні" вимоги до інформатизації періодичних видань НАН України. Сучасні платформи інформатизації корпоративної діяльності дозволяють ставити та ефективно вирішувати такі завдання.

1. Поточний облік усіх наукових публікацій суб'єктів НАН України за фактом їх офіційного виходу в світ.

2. Поточний облік усіх наукових публікацій, що використовувалися суб'єктами НАН України для представлення наукових досягнень, здобутих іншими (неакадемічними) науковцями за межами НАН України.

3. Поточне представлення результатів обліку наукових публікацій НАН України на корпоративних сайтах НАН України:

- сайт періодичного видання НАН України;
- сайт наукового працівника НАН України;
- сайт наукового підрозділу в структурі наукової установи НАН України;
- сайт наукової установи НАН України;
- сайт відділення наук НАН України;
- сайт секції наук НАН України;
- сайт теми наукових досліджень, за результатами виконання якої створені наукові публікації;
- сайт цільової програми НАН України;
- тематичний портал НАН України з питань наукових публікацій та видавничої діяльності НАН України;
- сайт конкретної пропозиції НАН України щодо практичного впровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень;
- сайт, присвячений конкретному об'єкту НАН України, що становить національне надбання тощо.

4. Поточне автоматизоване створення і представлення у мережі Інтернет і у корпоративних просторах інтранет (лише для співробітників НАН України відповідно до повноважень і відповідальності) аналітичних звітів з будь-яких питань наукових публікацій та видавничої діяльності. Наприклад:

- оцінка рівня виконання конкретної наукової тематики (державна тематика, відомча тематика, програмно-цільова та конкурсна тематика тощо) на основі співставлення показників обґрунтування актуальності

цієї тематики (посилання на публікації провідних у світі науковців і установ при обґрунтуванні) з показниками наукових публікацій за результатами виконання цієї тематики;

- оцінка рівня наукової діяльності суб'єктів НАН України (наукові і керівні кадри, наукові установи і наукові структурні підрозділи у їх складі, секції і Відділення наук тощо) на основі порівняльних показників наукових публікацій та видавничої діяльності НАН України;
- оцінка попиту на продукцію видавничої діяльності НАН України, у тому числі на періодичні видання НАН України;
- оцінка реальної зацікавленості науковців провідних у світі наукових установ оприлюднювати у періодичних виданнях НАН України свої наукові публікації;
- оцінка реального проникнення наукових публікацій НАН України у провідні у світі наукові видання, у тому числі періодичні тощо.

Представлені зовнішні вимоги до інформатизації періодичних видань НАН України свідчать про можливість і необхідність явного використання зв'язків між науковою тематикою і науковими публікаціями та видавничою діяльністю. При цьому періодичні видання НАН України як компонента видавничої діяльності являють собою "площадки" для фахового обговорення у форматі наукових статей тих аспектів галузей наук, які, по суті, є головними чинниками формування та виконання відповідних тем фундаментальних і прикладних досліджень НАН України.

Відповідно до зовнішніх вимог щодо інформатизації корпоративна система періодичних видань НАН України повинна базуватися на тій же корпоративній інфраструктурі обліку наукових публікацій, яка є основою корпоративної системи наукових публікацій та видавничої діяльності Академії. Ця ж інфраструктура повинна забезпечувати можливість встановлення зв'язків з науковою тематикою НАН України, оскільки академічні наукові публікації використовуються, у першу чергу, як один з принципових і обов'язкових способів і засобів формування, реалізації та використання результатів тем фундаментальних і прикладних досліджень.

З використанням цієї ж інфраструктури повинен забезпечуватись облік тих публікацій, що використовуються суб'єктами НАН України для обґрунтування актуальності, новизни, рівня і значущості наукової тематики і результатів її виконання.

Спільна облікова інфраструктура є основою для формування представлень результатів обліку у сучасних інформаційних просторах (Інтернет, Інтранет, Екстранет) з метою управління мотивами і відповідальністю суб'єктів НАН України щодо виконання тем наукових досліджень та якості відповідних наукових публікацій; об'єктивного оцінювання і представлення актуальності, новизни, рівня і практичної значущості тем наукових досліджень і відповідних наукових публікацій; створення розгалуженої системи навігації по науковим публікаціям (списки публікацій на сайтах тем, співробітників, установ, програм тощо); створення сприятливих умов для

змагальності суб'єктів НАН України; використання найсучасніших засобів автоматизації аналітичних досліджень на основі облікових ресурсів тощо.

"Внутрішні" вимоги до інформатизації періодичних видань НАН України.

Найголовнішим суб'єктом періодичного видання є, безумовно, його читач. Сучасний доступ читача до періодичного видання забезпечується за допомогою сайта цього видання. Практика побудови та утримання відокремлених один від одного сайтів періодичних видань НАН України суттєво обмежує можливості отримання вагомих переваг централізованої корпоративної інфраструктури, оскільки таким чином тиражується інфраструктурна основа для створення корпоративної системи періодичних видань НАН України – типові ділові процеси періодичного видання.

Формально централізована корпоративна інфраструктура з легкістю дозволить розташувати сайти всіх 175 видань під корпоративним брендом у мережі Інтернет – доменом nas.gov.ua. Замість 175 окремих, унікальних за структурою, дизайном, утіленими стандартами сайтів пропонується створити систему стандартизованих корпоративних сайтів НАН України з уніфікованим дизайном (сайти відрізняються лише логотипом), уніфікованою для кожного сайта системою навігації, уніфікованим поданням облікової картки кожної статті, уніфікованими сервісами для Інтернет користувачів (підписка на новини, авторизований доступ до індивідуальних сервісів, система пошуку і т.п.) тощо.

Переваги корпоративної інфраструктури для сайтів усіх періодичних видань НАН України очевидні:

- замість створення й утримання кожною установою типового за суттю, але обмеженого за функціональністю сайта періодичного видання публікація періодичних видань у мережі Інтернет здійснюється на корпоративні платформи з якісно новими для НАН України функціональними можливостями;
- використання одного корпоративного іміджу для представлення в мережі Інтернет кожного окремого періодичного видання і системи періодичних видань НАН України в цілому;
- можливість запровадження корпоративних вимог до представлення в мережі Інтернет періодичних видань з точки зору дотримання єдиних для НАН України журнальних стандартів (відстеження термінів випуску номерів, обов'язковість представлення найменувань і анотацій статей кількома мовами тощо);
- загальне поліпшення конкурентоспроможності періодичних видань завдяки використанню корпоративних стандартів представлення їх у мережі Інтернет, а також завдяки можливості використання змагальності між періодичними виданнями за умов представлення всіх періодичних видань на єдиній платформі;
- використання для інформатизації сайтів періодичних видань тієї ж платформи, що використовуватиметься для інформатизації всіх інших аспектів статутної діяльності НАН України.

Більш вагомі переваги корпоративної системи періодичних видань необхідно очікувати з впровадженням найсучасніших *CRM* технологій (*CRM – Customers Relationship Management* – управління взаємовідносинами з клієнтами), які дозволять якісного поліпшити ефективність видавничої діяльності НАН України в цілому і кожного з періодичних видань зокрема:

- розробка і реалізація *CRM* стратегій для потреб видавничої діяльності НАН України – створення комплексу ділових моделей, методологій та інтерактивних технологій, спрямованих на реалізацію клієнт-орієнтованого підходу до споживачів наукових видань НАН України, у тому числі періодичних;
- управління контактною інформацією актуальних і потенційних споживачів продукції видавничої діяльності НАН України (наукові установи, органи влади, інформаційні центри, наукові бібліотеки, центри трансферу технологій тощо), у тому числі для кожного з періодичних видань НАН України окремо;
- управління маркетингом продукції видавничої діяльності НАН України (організація і проведення маркетингових акцій із застосуванням високоефективних засобів автоматизації анкетування, опитування, розсилки інформаційних матеріалів);
- управління всіма видами сервісів корпоративної системи видавничої діяльності НАН України, у тому числі продажем видавничої продукції (підписка, або замовлення на доставку публікацій на паперових носіях і (або) у цифровому форматі), надання послуг з перекладу та аналітичних досліджень;
- автоматизовані аналітичні дослідження і відповідні звіти для потреб розробки та реалізації заходів з поліпшення видавничої діяльності НАН України, у тому числі періодичних видань НАН України тощо.

Ще один фактор переваг централізації – сучасні інформаційні технології фактично ліквідували залежність корпоративних ділових процесів від територіального розподілення структурних підрозділів та окремих співробітників корпорації.

Так, редколегії кожного окремого періодичного видання можуть використовувати найсучасніші корпоративні засоби спільної діяльності (дистанційне опрацювання даних, документів, знань; аудіо- і відеоконференції, цифровий документообіг тощо). Члени редколегії зможуть виконувати практично всі свої задачі за власним комп'ютером незалежно від точки його підключення до мережі Інтернет.

Наприклад, відповідно до узгодженого порядку денного засідання (наради) будь-який член редколегії зможе:

- взяти участь у роботі редколегії незважаючи на обставини (відрадження до іншого міста, виробничі обставини, обмеження на пересування тощо), які унеможливають фізичну присутність у кімнаті засідань, підключившись до засідання у форматі відео (аудіо) конференції та відповідного веб-порталу редколегії;

- ознайомитися з інформаційними матеріалами до порядку денного засідання;
- отримати доступ до матеріалів обговорення і прийняття рішень щодо результатів опрацювання поданих для публікації статей;
- скористатися доступом до додаткових матеріалів (довідки, статистичні данні, матеріали минулих засідань тощо) з питань, що обговорюються;
- спільно опрацьовувати будь-які документи у віддаленому режимі із автоматичним збереженням всіх змін у документі;
- ефективного відстежувати події, що автоматично реєструються на зазначеному ресурсі, за результатами діяльності всіх інших членів редколегії;

У порядку підготовки до засідань член редколегії зможе у зручний для себе час підключитися до веб-порталу редколегії, переглянути (прослухати) цифровий запис протоколів засідань, вивчити необхідні документи, відстежити власні завдання тощо. Працівники редакції будь-якого видання також зможуть використовувати зазначені корпоративні сервіси. Зокрема, веб-портал редакції допоможе ефективно відстежувати життєві цикли кожної статті та кожного випуску, дотримання журнальних стандартів, взаємодію з рецензентами. У віддаленому режимі виконуватимуть свою роботу рецензенти.

Варто зазначити, для виконання дій суб'єктів періодичних видань місце розташування централізованої інфраструктури не має значення.

Проте, за умов використання централізованої корпоративної інфраструктури для сайтів кожного з періодичних видань НАН України, один крок до централізації друку періодичних видань на паперових носіях з наступними перевагами: координація та автоматизація публікації випусків на сайтах видань та видань на паперовому носії; запровадження стандартів для паперових форматів (іміджевий бренд); суттєва оптимізація кадрових (залучення літературних редакторів, перекладачів, верстальників без територіальних обмежень), матеріально-технічних, організаційних і фінансових ресурсів; одна облікова система для публікацій як для цифрового, так і паперового варіантів тощо.

Вимоги до цілей інформатизації періодичних видань НАН України. Цілі інформатизації періодичних видань НАН України повинні забезпечувати вирішення комплексу питань, серед яких пріоритетними є:

- створення корпоративної системи періодичних видань НАН України з централізованими інфраструктурами: облікової діяльності, використання технологій управління взаємовідносинами зі споживачами наукових публікацій, впровадження та дотримання найліпших журнальних стандартів видань; автоматизації аналітичних досліджень; централізованих сервісів співпраці;
- інтеграція інфраструктур періодичних видань з інфраструктурами системи наукових публікацій та видавничої діяльності НАН України: інфраструктура обліку публікацій, наукових тем, суб'єктів НАН України (кадри, структурні підрозділи) тощо; інфраструктура інформа-

ційно-аналітичного забезпечення; інфраструктура представлення результатів облікової діяльності у мережі Інтернет та корпоративних просторах інтранет;

- створення платформи з формування та реалізації інформаційної політики НАН України з питань використання наукових публікацій і видавничої діяльності Академії для поліпшення конкурентоспроможності вироблених НАН України наукових знань та інноваційних пропозицій, в тому числі й конкурентоспроможності самих наукових публікацій та видавничої діяльності НАН України.

Методологічні засади інформатизації. Відповідно до концептуальних засад, основою і одним з перших кроків інформатизації періодичних видань НАН України є створення корпоративної облікової системи, яка б дозволила у поточному режимі формувати структуровані інформаційні ресурси про наукові та керівні кадри, наукові структурні підрозділи, наукову тематику, наукові публікації співробітників, наукові публікації працівників інших установ, наукові видавництва, наукові видання, споживачів наукових публікацій тощо. Ця ж система повинна дозволяти ефективно створювати взаємозв'язки між зазначеними об'єктами обліку.

Формування подібних інформаційних ресурсів є невід'ємною частиною наукової діяльності кожного наукового працівника. Проте наукові співробітники НАН України, виконуючи необхідні операції, але здійснюючи це у стихійно обраний спосіб, не формують та ефективно не використовують відповідний корпоративний інформаційний ресурс.

Правильно організований і технологічно оснащений облік дозволить ефективно автоматизувати процеси формування вмісту ресурсу з питань наукових публікацій на різноманітних корпоративних порталах. Типовими порталами повинні бути:

1 – портал періодичного видання НАН України. Автоматизоване формування змісту випусків. Автоматизоване розміщення файлів статей, автоматизоване формування зведених даних за авторами, установами, рубриками, ключовими словами тощо;

2 – портал наукової установи Національної академії наук України, у складі якого – сайти кожного наукового структурного підрозділу, кожного співробітника установи, кожної теми наукових досліджень установи, представлення кожної науково-технологічної розробки для практичного впровадження;

3 – портал Відділення наук. Статистичні та рейтингові зведення;

4 – портал державної програми, розпорядником коштів якої є Академія;

5 – портал цільової програми фундаментальних, або прикладних досліджень НАН України;

6 – портал цільової програми відділення наук НАН України;

7 – портал наукового об'єкта, що становить національне надбання;

8 – портал науково-технологічних розробок НАН України, що пропонуються для впровадження;

9 – портал про міжнародне співробітництво НАН України.

Засоби управління доступом різноманітних цільових аудиторій до вмісту зазначених корпоративних порталів повинні бути використані як інструмент реалізації інформаційної політики НАН України у сучасних інформаційних просторах, оскільки зазначені портали по суті є засобами масової інформації.

Система управління взаємовідносинами зі споживачами продукції та сервісів системи періодичних видань НАН України також базуватиметься на зазначеній обліковій інфраструктурі. Упровадженню зазначеної системи повинні передувати: низка розробок (концепція, методологія, нормативні акти тощо); підготовка кадрів (навчання технологіям); організаційні заходи. Але ця система є частиною корпоративної системи впровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень НАН України.

Методологічній розробці підлягають питання розділення праці з упровадженням корпоративних засобів інформатизації періодичних видань НАН України.

З постановкою питань про створення централізованої інфраструктури друку випусків періодичних видань як на паперових носіях, так і на порталах періодичних видань НАН України виникає необхідність чіткого визначення, на якому етапі та у яких форматах завершується робота редколегій і редакцій періодичних видань, відкриваючи наступний етап підготовки випусків до зазначеного друку. Крім того, потребують вирішення питання щодо суб'єктів виконання, змісту робіт і відповідальності за їх результати з питань ведення обліку публікацій у періодичних виданнях. При цьому слід дотримуватись вимоги щодо неприпустимості дублювання корпоративних облікових інформаційних ресурсів.

Методологічній розробці підлягають питання використання для потреб поліпшення періодичних видань НАН України сучасних і доволі поширених у світі засобів автоматизації аналітичних досліджень.

На даному етапі ця сфера застосування сучасних інформаційних технологій у виробничій діяльності НАН України практично невідома науковим і керівним кадрам НАН України і потребує заходів з відповідного інформування та навчання.

Організаційні засади інформатизації. За результатами інформатизації кожний суб'єкт періодичного видання НАН України повинен отримати у розпорядження якісно нові способи та засоби реалізовувати стосовно періодичного видання усталений розподіл можливостей, прав і обов'язків.

Читачі наукових публікацій матимуть можливість отримати доступ до публікацій періодичного видання НАН України у різноманітний спосіб (передплата, купівля окремого примірника, отримання електронною поштою, перегляд на порталі видання тощо) і у різних форматах (паперовий – весь номер, паперовий – окрема стаття, цифровий – весь номер, цифровий – окрема стаття). Та інформатизація відповідно до концептуальних засад додасть потужні засоби навігації по наукових публікаціях НАН України завдяки оприлюдненню списків публікацій на численних персональних

сайтах співробітників, корпоративних порталів наукових установ і програм тощо. Додаткові можливості забезпечуватимуться численними корпоративними автоматизованими сервісами, які враховуватимуть профілі кожного з активних (zareєстрованих) читачів.

Центральні та регіональні органи влади України, представництва України на міжнародній арені, наукові інститути і бібліотеки в усьому світі, міжнародні інформаційні центри, органи і організації, інвестиційні фонди та установи, пересічні громадяни та науковці України й інших країн стануть суб'єктами маркетингових акцій НАН України з питань представлення продукції та сервісів власної видавничої діяльності. Автоматизація відстеження зворотної реакції й активності суб'єктів цих акцій дозволить поліпшити ефективність заходів з підвищення рівня конкурентоспроможності періодичних видань НАН України, а відтак впливати на рівень академічних наукових досліджень і розробок.

Наукові співробітники Академії повинні будуть дотримуватись вимог до оформлення наукових публікацій у періодичних виданнях НАН України відповідно до корпоративних журнальних стандартів, автоматично підвищуючи відповідальне ставлення до якості та наукового рівня цих публікацій.

Наукові керівники та відповідальні виконавці НДР (ДКР) НАН України повинні будуть враховувати суттєве розширення формату (перелік наукових публікацій з анотаціями декількома мовами) і масштабів оприлюднення інформації про отримані результати. Окрім цього за результатами виконання кожної теми повинні бути оприлюднені введені ними у систему обліку всі публікації, посилання на які слугували підставою для обґрунтування актуальності, новизни, рівня і значущості отриманих результатів.

Кожний структурний підрозділ і кожний науковий співробітник НАН України повинен буде враховувати факт автоматизованого оприлюднення на відповідних порталах і сайтах списків наукових публікацій і, можливо, певні аналітичні оцінки рейтингів відповідних наукових видань і саме публікацій. Оприлюднена інформація про ці публікації буде доступна для сприйняття практично в усьому світі.

Служба вченого секретаря кожної наукової установи повинна буде офіційно, від імені установи, вести централізований цифровий облік наукової тематики, наукових публікацій, наукових співробітників тощо. Цей облік є основою для винесення питань конкурентоспроможності наукових публікацій і видавничої діяльності НАН України на рівень першочергових пріоритетів діяльності. У разі створення централізованої інфраструктури періодичних видань НАН України, облік публікацій у виданнях буде здійснюватись саме утримувачами цієї інфраструктури.

Апарат Президії НАН України повинен буде розробляти пропозиції до засад інформаційної політики НАН України в плані формування уявлень щодо критеріїв і рекомендацій оприлюднення у відкритому доступі інформації про наукові публікації НАН України, створення умов для ефективної змагальності суб'єктів Академії, врахування показників рівня наукових

публікацій тощо. Повинні розроблятися заходи щодо поліпшення конкурентоспроможності періодичних видань НАН України на основі результатів автоматизованих аналітичних оцінок даних обліку наукових публікацій.

Відділення наук НАН України розроблятимуть заходи щодо поліпшення конкурентоспроможності відповідних періодичних видань НАН України на підставі результатів автоматизованих аналітичних оцінок облікової діяльності, а також пропозиції з зазначених питань загального характеру.

Секції наук НАН України розроблятимуть пропозиції щодо поліпшення конкурентоспроможності періодичних видань на підставі відповідних автоматизованих аналітичних оцінок, а також пропозицій відділень наук НАН України.

Кожна редколегія отримує можливість використовувати результати системної облікової діяльності для розробки і життя заходів з поліпшення конкурентоспроможності відповідного періодичного видання НАН України. Ці ж можливості використання об'єктивних показників будуть доступні науковим радам установ – утримувачів видань, Відділенням і секціям наук НАН України, що стане платформою для конструктивних заходів з питань поліпшення конкурентоспроможності видання. Використання корпоративних журнальних стандартів підвищить рівень вимог до публікацій видання. Збільшення об'ємів прямих і опосередкованих посилань на публікації з корпоративних порталів НАН України загострить увагу споживачів наукової продукції та послуг на показниках якості публікацій. Сукупність всіх зазначених чинників стимулюватиме підвищення фахового рівня видання.

Технологічні засади інформатизації. Інформатизація діяльності в сучасних умовах є головним чинником і головною умовою забезпечення конкурентоспроможності великих територіально розподілених по земній кулі корпорацій з чисельністю працівників десятки і навіть сотні тисяч осіб.

Про рівень досягнень у цій галузі свідчить той факт, що на ринку подібних засобів інформатизації конкурують декілька всесвітньо поширених продуктів універсального призначення. Існує багато фірм, основним предметом діяльності яких є "прив'язка" таких продуктів до конкретних потреб і конкретної специфіки корпорацій. Численні учбові центри, розташовані по світу, готують фахівців з впровадження продуктів від усіх зазначених виробників. Лінійка кожного такого продукту оновлюється через 3–5 років завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій і якісній зміні базових парадигм корпоративної інформатизації.

Питання продуктивності кожного співробітника, кожного підрозділу і корпорації в цілому все більш пов'язується з рівнем інформатизації накопичення і багатократного використання корпоративних знань, технологічним рівнем управління корпоративними знаннями тощо.

Далеко у минулому успішних корпорацій пріоритети інформатизації допоміжних служб. Засоби інформатизації управління колективною діяль-

ністю організаційної структури практично будь-якої складності, управління персональними і колективними інформаційними ресурсами і потоками стали загальною функціональністю навіть таких поширених офісних застосувань, як *MS Office Systems*.

Так, зокрема, компанія Майкрософт пропонує низку платформ, розгортання та впровадження яких дозволяє здійснити системну інформатизацію НАН України "від одного постачальника".

Основними загальновідомими компонентами такої корпоративної інформаційної системи є система цифрових облікових записів співробітників корпорації; корпоративна поштова система; корпоративна система аудіо та відео конференцій; система корпоративних веб-порталів; корпоративна система управління взаємовідносинами з клієнтами тощо.

Корпоративний веб-портал є серверним розширенням звичних офісних застосувань від Майкрософт, який крім можливостей опрацювання різноманітних даних і документів на будь-якому ПК (*Word, Exel, Power Point, Access, Visio, OneNote* тощо), дозволяє:

- публікувати (друкувати) відомості та документи у мережі Інтернет і у просторах Інтранет (авторизований доступ до певного ресурсу лише наперед визначених працівників);
- розташовувати документи і списки у централізованих сховищах порталу із забезпеченням можливостей спільного опрацювання даних, документів, знань з будь-якої точки і у будь-який час підключення працівників до мережі Інтернет;
- здійснювати відстеження подій і завдань, обговорювати питання у форматі форуму, організувати рейтингові оцінки з будь-яких питань тощо.

Результати. Розглянуті питання інформатизації періодичних видань НАН України виходячи з наступних вихідних положень:

- періодичні видання НАН України є складовою видавничої діяльності Академії. В свою чергу, видавнича діяльність є однією з визначальних умов і, одночасно, засобів вирішення статутних задач НАН України, особливо в частині формування, реалізації та практичного впровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень і підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації. Тому засади інформатизації періодичних видань НАН України повинні розглядатися як складові засад інформатизації НАН України в цілому;
- кожне з періодичних видань НАН України за визначенням (але, на жаль, не завжди за фактом) є носієм практично 100 % типових ділових процесів, притаманних найуспішнішим у світі фаховим науковим періодичним виданням. Саме ця типовість є головною умовою і визначальним мотивом для поліпшення конкурентоспроможності 175 періодичних видань НАН України шляхом створення відповідних спільних корпоративних інфраструктур, оптимізації розподілу праці, більш ефективного використання ресурсів.

Сформульовані основні засади інформатизації періодичних видань НАН України. Так, за результатами інформатизації повинні бути забезпечені:

1. Відповідність кожного видання корпоративним журнальним стандартам Національної академії наук України, що визначають питання: дотримання усталеної структури випусків видання; дотримання вимог до своєчасної підготовки чергових випусків видання; дотримання вимог до оформлення текстів статей; дотримання вимог до опису кожної статті (структура, багатомовність); дотримання вимог обмеженого доступу до текстів статей.

2. Реалізація цифрового представлення випусків видань на єдиній корпоративній платформі НАН України з підтримкою корпоративного іміджу, зі стандартизованими засобами навігації, пошуку, надання інших сервісів читачам видань. В перспективі кожне періодичне видання НАН України без виключень повинно представлятись у мережі Інтернет відповідно до корпоративних стандартів.

3. Запровадження сучасної корпоративної платформи для управління взаємодією утримувачів видань зі споживачами періодичних видань: автоматизований маркетинг видань; автоматизовані сервіси з продажу підписки, випусків, статей; автоматизовані сервіси з надання інших послуг; автоматизована взаємодія з клієнтами (ведення клієнтської бази, утримання наявних споживачів, залучення нових клієнтів тощо); проведення автоматизованих аналітичних досліджень на обліковій базі тощо.

4. Інтеграція системи обліку публікацій у періодичних виданнях НАН України з системою обліку НДР (ДКР) Академії; наукових і керівних кадрів НАН України, наукових установ та інших підрозділів тощо. Представлення списків цих (періодичних видань НАН України) та інших публікацій суб'єктів НАН України на корпоративних сайтах установ і організацій, наукових співробітників, секцій і Відділень наук, кожної теми наукових досліджень, кожної програми цільових наукових досліджень. Створення таким чином додаткової системи навігації по науковим публікаціям, у тому числі періодичних видань НАН України.

5. Запровадження корпоративних Інтранет порталів для кожного періодичного видання НАН України з метою забезпечення найсучасніших умов співпраці та комунікації членів редколегій, співробітників редакцій, рецензентів, авторів статей тощо незалежно від актуального місця підключення зазначених суб'єктів періодичних видань до мережі Інтернет. Створення на цій основі умов для ефективного розподілу праці та залучення до корпоративної роботи територіально розподілених суб'єктів періодичних видань. Впровадження сучасних засобів інформатизації формування та контролю виконання завдань суб'єктів періодичних видань тощо.

Висновки. Інформатизація періодичних видань НАН України як самостійних, відокремлених один від одного об'єктів інформатизації, принципово не може забезпечити поліпшення загального рівня конкурентоспроможності періодичних видань НАН України.

Спроби створити спільні інформаційні інфраструктури для періодичних видань НАН України, які виступатимуть на рику видавничої продукції як фахові наукові періодичні видання із словосполученням у назві "НАН України", але без суттєвих і явних зв'язків зі статутною діяльністю НАН України, також приречені на провал, оскільки реальна місія періодичних видань Академії, що обумовлює виділення ресурсів на їхнє утримання, залишається у цьому випадку поза процесами інформатизації, а діяльність з інформатизації (наприклад, упровадження корпоративних журнальних стандартів) може не відповідати реальним інтересам утримувачів видань.

Разом з тим, важко заперечити актуальність, необхідність і вагомість для Академії широкого оприлюднення у мережі Інтернет списків наукових публікацій кожного з її суб'єктів (наукові і керівні кадри) та ще у розрізах наукових установ і їх структурних підрозділів, Відділень і секцій наук, наукових і науково-технологічних пріоритетів, наукових тем, пропозицій до практичного впровадження результатів досліджень. Створення відповідної облікової системи (наукова тематика, наукові і керівні кадри, наукові публікації тощо), а також системи автоматизованого представлення результатів обліку на корпоративних порталах установ, програм, конференцій тощо забезпечує платформу для ефективної реалізації вимог до періодичних видань НАН України. Під впливом фактора широкого і систематизованого представлення результатів досліджень питання впровадження корпоративних журнальних стандартів та корпоративних інфраструктур періодичних видань Академії значно спрощується. Стає актуальним питання створення на основі сукупності відокремлених періодичних видань НАН України корпоративної системи періодичних видань НАН України, однією з визначальних функцій і місій якої повинна бути запровадження найсучасніших корпоративних технологій просування продукції та послуг на світовий ринок наукових фахових періодичних видань. Активність і ефективність діяльності НАН України на зазначеному ринку безумовно вимагатиме більш відповідального ставлення науковців НАН України до представлення результатів досліджень шляхом публікації статей у періодичних виданнях НАН України. Зворотній ефект поліпшення конкурентоспроможності періодичних видань НАН України – поліпшення якості і рівня фундаментальних і прикладних досліджень НАН України.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати досліджень дозволяють поліпшити ефективність робіт з інформатизації періодичних видань НАН України.

Прийняття пропозиції щодо створення додаткового корпоративного облікового ресурсу та додаткової корпоративної системи навігації до всіх академічних наукових публікацій (у тому числі вміщених у періодичних виданнях НАН України) дозволить якісно більш ефективно використати ресурси на інформатизацію як Академії в цілому, так і періодичних видань НАН України зокрема.

Саме така постановка завдань дозволяє включити у систему оцінювання здобутків НАН України користувачів Інтернету за умов оприлюднення у цій мережі самими науковими співробітниками НАН України наукових здобутків, віднесених до різноманітних категорій (персональні здобутки, досягнення структурного підрозділу, результати конкретної наукової теми, здобутки відповідно до конкретних пріоритетів, пропозиції у ракурсі конкретних прикладних проблем тощо).

Застосування запропонованих засад інформатизації періодичних видань НАН України дозволить суб'єктам НАН України підвищити ефективність наукових досліджень та впровадження результатів наукових розробок.